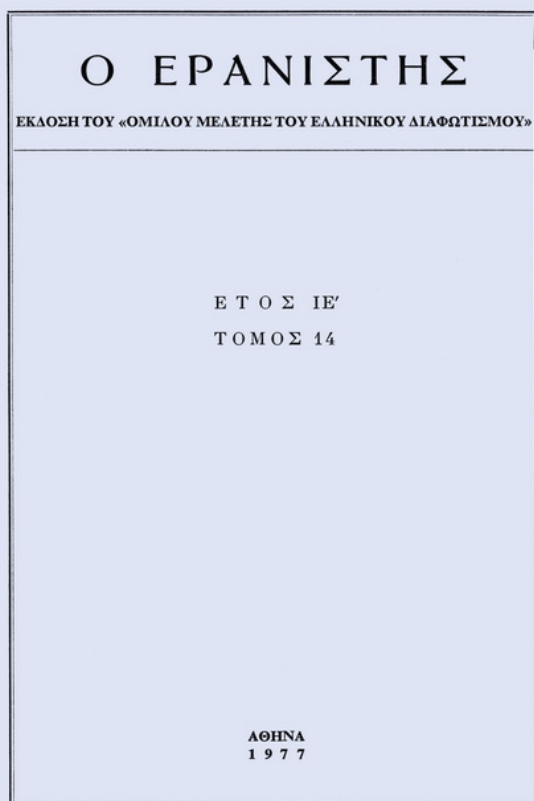

The Gleaner

Vol 14 (1977)

Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.382](https://doi.org/10.12681/er.382)

To cite this article:

eranistes, eranistes. (1977). Σχόλια: • Α. Π[ολίτης], Κ. Θ. Δημαρά, Νεοελληνικός Διαφωτισμός
• Φ. Η[λιού], Εμμ. Ν. Φραγκίσκου, Ευρετήρια του Λόγιου Ερμή
• Ρ. Α[ργυροπούλου], Γιάννη Καρά, Οι φυσικές – θετικές επιστήμες στον ελληνικό 18ο αιώνα
• Χ. Α. Μ[αλτέζου], Venezia centro di meditazione tra Oriente e Occidente
• Χ. Α. Μ[αλτέζου], Elpidio Mioni, Εισαγωγή στην ελληνική Παλαιογραφία
• Κ. Γ[αρδίκας], Βιβλιογραφία Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού
• Modern Greek Society
• Σ. Π[απαγεωργίου], Επιστολές του Κοραή στη Γεννάδειο
• Η ΣΤ΄ Γενική Συνέλευση του ΟΜΕΔ
• Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΜΕΔ
• Διόρθωση
. *The Gleaner*, 14, 292–302. <https://doi.org/10.12681/er.382>

ΣΧΟΛΙΑ

Κ. Θ. Δημαρχς, Νεοελληνικός Διαφωτισμός, Ἀθήνα, Ἑρμῆς [Νεοελληνικά Μελετήματα 2] 1977. 8ο, σ. ις' 524.

Δώδεκα μελέτες, ἓνα ἐπίμετρο καὶ τὰ προλεγόμενα συνθέτουν τὴν πολλαπλὰ πλούσια αὐτὴ συναγωγή. Οἱ περισσότερες μελέτες ἀναδημοσιεύονται, ξαναδολεμένες, ἀπὸ περιοδικὰ ἢ εἰδικὸν τὸν καὶ παρουσιάζουν τὴ δική τους ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοτέλεια· ὥστόσο ἔχουν ἐπιλεγεῖ ἔτσι ὥστε νὰ ἀρθρῶνουν μιὰ συνθετικὴ εἰκόνα τῆς περιόδου. Οἱ δύο πρώτες ἀποτελοῦν δυνά διαφορετικὰ δοκιμὰς γιὰ μιὰ συνολικὴ θεώρηση τοῦ φαινομένου· μᾶς δίνουν ἓνα σφικτὸ περιγέγραμμο τῆς ἐποχῆς (Ὁ ἑλληνικὸς Διαφωτισμὸς καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Διαφωτισμοῦ). Τὰ ἐπόμενα μελετήματα πραγματεύονται μερικότερα θέματα· διαταγμένα χρονολογικά, ἀλληλοσυμπληρώνονται: Διαφωτισμὸς καὶ νεοελληνικὴ συνείδηση· Ὁ Βολταῖρος στὴν Ἑλλάδα· Σημειώσεις γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Βολταίρου στὴν Ἑλλάδα· Δημήτριος Καταρτζῆς· Δέκα χρόνια ἑλληνικῆς παιδείας στὴν ἱστορικὴ τους προοπτικὴ 1791-1800· Τὰ «Φιλοθέου Πάρεργα»· Ὁ J. G. Herder καὶ ἡ παρουσία του στὴ διαμόρφωση τοῦ νεοελληνικοῦ πνεύματος· Ὁ Κοραῖς καὶ ἡ ἐποχὴ του· Ἡ ἀνάσχεση τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος.

Ἡ περιοδολόγηση ποὺ προτείνει ὁ συγγραφεὺς διαβλέπει τρεῖς, βασικά,

φάσεις. Στὴν πρώτη προεξάγει ἡ μορφή τοῦ Βολταίρου, καὶ κυριότερος ἐκπρόσωπός της στὸν ἑλλαδικὸν ὄρω προβάλλει ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης· στὴ δευτέρῃ ἓνα συλλογικὸ ἐπίτευγμα, ἡ γαλλικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια, πρώτιστος φορέας εἶναι γιὰ τὴν ἑλληνικὴ διάνοηση ὁ Δημ. Καταρτζῆς· στὴν τρίτῃ, ἡγετικὴ θέση ἔχει ὁ Κοραῖς, ποὺ ἐμπνέεται ἀπὸ τοὺς («Ἰδεολόγους»). Μιὰ βαθμιαία ἀνοδικὴ πορεία, ποὺ θὰ ἀνακοπεῖ στὰ χρόνια τῆς ἐπανάστασης περίπου, καὶ θὰ ἀνασταλεῖ λίγο ἀργότερα, ὅταν κυριότερος ἐκφραστὴς τῆς ἐπίσημης ἑλληνικῆς ιδεολογίας θὰ γίνῃ ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος.

Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου προστίθεται ἓνα ἐπίμετρο, ἡ ἐπανεκδοση — γιὰ πρώτη φορὰ — ἐνὸς κειμένου ποὺ δὲν φαίνεται νὰ γνῶρισε ζωηρὴ φιλολογικὴ τύχη στὰ χρόνια του, μὰ ποὺ προβάλλει, ἀκριβῶς μέσα ἀπὸ τὴν ἀφάνεια καὶ τὴ μοναδικότητά του σὰν ἐκπληκτικὴ μαρτυρία τῆς δυναμικῆς ποὺ ἐνυπῆρχε, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, σὲ ἓνα μικρὸ τμήμα τῆς ἑλληνικῆς λογιόσυνης: ἡ «Ἀληθὴς Ἱστορία», τὸ πρῶτο γνωστὸ μας λογοτεχνικὸ πεζογράφημα στὴ νεοελληνικὴ, γραμμένο πιθανότατα τὸ 1789. Ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς της, μέσα ἀπὸ τὴν ἀκραία ἐλευθεριότητα μὲ τὴν ὁποία χειρίζεται τὰ ὅσα ἀγγίζει στὰ χέρια του, μὲ τὴ δίχως χαλινὸ φαντασία τῆς ἀφήγησης, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα μὲ τὴν κοιτικὴ του στάση ἀπέναντι στὴν ἴδια τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ στὴν ὅποια καθιε-

ρωμένη τότε άξία, μάς δείχνει τὸ τί δυνατότητες καὶ πόσες προοπτικὲς ἀνοίγονταν γιὰ τὴ νεοελληνικὴ πεζογραφία τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ βοισκόταν στὸν οὐδὸ τοῦ δρόμου ποὺ τῆς ἐμέλλονταν νὰ διανύσει.

Στὰ προλεγόμενα, τέλος, ὁ συγγραφέας ἐκθέτει τὶς ἀρχές ποὺ τὸν ὀδήγησαν στὴν ἐπιλογή τῶν ἄρθρων καὶ στὴ σύνθεση τοῦ τόμου· ἀκόμα ἐπισημαίνει καὶ κωδικοποιεῖ ὁρισμένες σταθερές τῆς μεθοδολογίας του, τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους πλησιάζει τὸ ἀντικείμενο τῶν ἐρευνῶν του.

Ἕνα πλούσιο, ἀναλυτικὸ εὗρετήριο μᾶς προσφέρει τὸ κατάλληλο κλειδί γιὰ μιὰ δεύτερη, μερικὴ κάθε φορά, χρῆση τοῦ βιβλίου.

A. II.

Τὰ Ἑλληνικὰ Προεπαναστατικὰ Περιοδικὰ. Εὐρετήρια. Β' «Ἐρμῆς ὁ Λόγιος» 1811-1821. Ἐπιμέλεια Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκου. Ἀθήνα 1976 [Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν, Ε.Ι.Ε., ἀρ. 20]. 8^ο, σ. ιζ' — 225.

Στὴ σειρά τῶν εὐρετηρίων τῶν ἑλληνικῶν προεπαναστατικῶν περιοδικῶν τῶν ὁποίων τὴν ἔκδοση ἔχει προγραμματίσει τὸ Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ε.Ι.Ε., μᾶς προσφέρεται τώρα — ἕστερα ἀπὸ ἓναν πρῶτο τόμο ἀφιερωμένο στὰ περιοδικὰ «Ἀθηνα», «Καλλιόπη», «Μέλισσα», «Τὸ Μουσεῖον» ποὺ ἐπιμελήθηκε ἡ Ἀγγ. Γαβαθᾶ - Παναγιωτοπούλου (1971) καὶ μιὰ ὑπόσχεση γιὰ τὴν προσεχὴ ἔκδοση τῶν εὐρετηρίων τοῦ «Ἑλληνικοῦ» καὶ τοῦ «Φιλολογικοῦ Τηλεγράφου» — ἓνα πολύτιμο ἐργαλεῖο ἔρευνας: τὸ Εὐρετήριο τοῦ Λόγιου Ἐρμῆ, ἔργο τοῦ Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκου.

Ἡ σημασία ποὺ ἔχει ὁ Λόγιος Ἐρμῆς, τὸ «μέγα κανόνιον κατὰ τῆς

ἀπαιδευσίας», γιὰ τὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς παιδείας ὑποδηλώνει καὶ τὴ σημασία τῆς ἐργασίας τοῦ Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκου γιὰ τὴν προαγωγή τῶν ἀντίστοιχων σπουδῶν. Ἡ μέθοδος ποὺ ἀκολούθησε ὁ συντάκτης τοῦ Εὐρετηρίου ἀποτελεῖ καὶ ἓνα ὑπόδειγμα γιὰ τὸν στοχαστικὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ γίνονται αὐτὲς οἱ δουλειές: ὄχι μηχανικὴ καταγραφή τῶν παρεχομένων, ἀπὸ τὸ ἐντυπο, ὀνοματικῶν τύπων, ἀλλὰ συνεχὲς ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων ποὺ τίθενται, γιὰ νὰ δοθοῦν ἐνιαῖες λύσεις καὶ γιὰ νὰ ὁμοιομορφιοποιηθοῦν τὰ πολυώνυμα τεκμήρια. Σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου, ἔστω καὶ μὲ ἀργὸ ρυθμὸ, τὰ εὐρετήρια τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν πολλαπλασιάζονται, συνταγμένα, τὶς περισσότερες φορές, μὲ τρόπο ἐλάχιστα ἱκανοποιητικὸ, τὸ Εὐρετήριο τοῦ Λόγιου Ἐρμῆ ἀποτελεῖ, κοντὰ στὰ ἄλλα, καὶ μιὰ ὑπόδειξη μεθόδου.

Σύμφωνα μὲ τὶς προδιαγραφὲς τῆς σειρᾶς στὴν ὁποία ἀνήκει, τὸ Εὐρετήριο τοῦ Λόγιου Ἐρμῆ συγκροτεῖται ἀπὸ τρεῖς ἐνότητες: ὀνόματα προσώπων· ὀνόματα τόπων· πίνακες περιεχομένων. Στὴν πρώτη ἐνότητα τρεῖς ὑποδιαιρέσεις: ὀνόματα ἑλληνικά, ὀνόματα ξένα καὶ ἓνας (συναρπαστικὸς) πίνακας ἐξελληνισμένων ξένων ὀνομάτων. Θὰ θέλαμε, βέβαια, νὰ εἶχαμε — ἀλλὰ αὐτὸ φαίνεται πὼς εἶναι ἔξω ἀπὸ τὶς προδιαγραφὲς τῆς σειρᾶς — καὶ μιὰ τέταρτη ἐνότητα, θεματολογικὴ, ποὺ θὰ πρόσφερε πολλαπλὲς ὑπηρεσίες στὴν ἔρευνα καὶ πού, τώρα, ὡς ἓνα, μόνο, βαθμὸ καλύπτεται ἀπὸ τὴν μερικὴ αὐτονόμηση τῶν σχετικῶν λημμάτων στὰ εὐρετήρια ὀνομάτων καὶ τόπων. (Θὰ εἶταν, ἐπίσης, διενκολυντικὴ, γιὰ τὸν χρήστη, ἡ τυπογραφικὴ αὐτονόμηση τῶν ὁμωνύμων).

Ὅπως σημείωσα, ἤδη, ὁ Ἐμμ.

Ν. Φραγκίσκος δὲν περιορίστηκε στήν τυπική εύρετηρίαση τῶν ὀνομάτων προσώπων καὶ τόπων, ὅπως αὐτὰ ἐμφανίζονται στίς σελίδες τοῦ Λόγιου Ἑρμῆ. Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὴ τὴν πρώτη ἀποτύπωση, προχώρησε σὲ λεπτότερες ἐπεξεργασίες: τὸ εύρετήριό του, ὅπως τὸ συγκρότησε καὶ ὅπως τὸ παρουσίασε, εἶναι ἀποτελεσματικὰ πολλὰπλὼν διασταυρώσεων καὶ διερευνήσεων πού στηρίχτηκαν σὲ μιὰ οὐσιαστικὴ ἐξοικείωση μὲ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς. Μπόρεσε, ἔτσι, νὰ κυριαρχήσει, σὲ πολὺ σημαντικό ποσοστὸ, τὴν ἐξαιρετικὰ συγκυμένη κατάσταση πού ἐμφανίζεται στὸ ἐπίπεδο τῶν ὀνοματικῶν τύπων πού χρησιμοποιοῦνται στὸ εύρετηριαζόμενο περιοδικὸ καὶ πού, ὡς ἓνα βαθμὸ, ἐκφράζει τὴ ρευστότητα τῶν κοινωνικῶν καὶ τῶν γλωσσικῶν πραγματικοτήτων πού χαρακτηρίζουν τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς ἐποχῆς: πολυτυπία ἢ ἀσάφεια τῶν ὀνομάτων· πολλαπλές ὁμωνυμίες· ἀφθονηὴ χρῆση ψευδωνύμων καὶ ἀρχικωνύμων· αὐθαίρετες ἢ ἰδιότυπες μεταγραφές τῶν ξένων ὀνομάτων· μεγάλος ἀριθμὸς ἀωνύμων κειμένων· ὑπαινικτικὲς ἀναφορὲς σὲ πρόσωπα ἢ σὲ ἔργα.

Ὁ πλοῦτος τῶν λύσεων πού προτείνονται (καὶ ἡ ἐρευνητικὴ ὑποδομὴ πού οἱ λύσεις αὐτὲς προϋποθέτουν) κινδυνεύει νὰ περάσει ἀπαράτητος ἔτσι καθὼς τὰ ἀποτελέσματα παρουσιάστηκαν, ἀθόρυβα, ἐνσωματωμένα σὲ λήμματα ἐνὸς εύρετηρίου. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις, ὅλα αὐτὰ θὰ μπορούσαν, καὶ ἴσως θὰ ἔπρεπε, νὰ ἔχουν ἀποληφθεῖ σὲ μικρά, αὐτόνομα, δημοσιεύματα νεοελληνικῆς προσωπογραφίας, πρᾶγμα πού, ἐπιπλέον, θὰ ἐπέτρεπε στὸν χρήστη νὰ ἔχει στὴ διάθεσή του τὴν ἀποδεικτικὴ τεκμηρίωση.

Χάρη στὰ εύρετήρια τοῦ Λόγιου

Ἑρμῆ μπορούμε νὰ κινηθοῦμε, μὲ περισσότερὴ ἄνεση καὶ μὲ περισσότερὴ ἀσφάλεια, στὸ ἀνήσυχον πνευματικὸ καὶ κοινωνικὸ κλίμα τῆς τελευταίας προεπαναστατικῆς δεκαετίας. Περιμένουμε, τώρα, καὶ τὴν φωτομηχανικὴ ἐπανεκδοσὴ τῶν ἑνδεκα τόμων τοῦ Λόγιου Ἑρμῆ πού ἔχει ἀναγγελεῖ ὅτι θὰ παρουσιάσει, μὲ τὴν ἴδια σιγιοριὰ καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀθόρυβη σοφία, ὁ Ἑμμ. Ν. Φραγκίσκος.

Φ. Η.

Γιάννης Καρῆς, Οἱ φυσικὲς - θετικὲς ἐπιστῆμες στὸν ἑλληνικὸ 18ο αἰώνα. Ἀθήνα, Gutenberg, 1977. 80, σ. 155.

Τὰ ἔργα ἐπιστημονικῆς σκέψης σὲ ἔντυπη καὶ χειρόγραφη μορφή στὸν ἑλληνικὸ 18ο αἰώνα, τὸ πλαίσιο μέσα στὸ ὁποῖο κινήθηκαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἡ εξέταση τῆς πνευματικῆς στάθμης τοῦ 18ου αἰώνα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἀποτελοῦν τοὺς στόχους τῆς ἐργασίας αὐτῆς, πού εἶναι ἓνα μέρος τῆς διατριβῆς τοῦ συγγραφέα στὴ Σχολὴ Ἀνωτάτων Σπουδῶν τῶν Παρισίων. Στὸ πρῶτο μέρος ἐξετάζεται ἡ στροφὴ πρὸς τὶς πρακτικὲς γνώσεις στὴν περίοδο 1700-1820 τόσο μέσα ἀπὸ μαρτυρίες ὅσο καὶ μέσα ἀπὸ τὸν ρυθμὸ τῆς ἔκδοσης τοῦ βιβλίου· στὸ δεύτερο μέρος διερευνᾶται τὸ περιεχόμενο τῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων, τὰ ὁποῖα κατατάσσονται σὲ ἑξὶ ἐνότητες: 1) γεωγραφία καὶ ἐμπόριο, 2) μαθηματικά, 3) γεωπονία, βοτανικὴ, ἱατρικὴ, 4) φυσικὴ, χημεία, φυσικὲς ἐπιστῆμες, 5) ἐγκυκλοπαιδικά. 6) στοιχειώδης μόρφωση.

Τὸ συμπέρασμα στὸ ὁποῖο ὡδηγεῖ ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι ὅτι ἐνῶ ὁ εύρωπαϊκὸς 18ος αἰώνας εἶναι ὁ αἰώνας τῆς

πλατιάς ανάπτυξης των ἐπιστημῶν, ὁ ἑλληνικὸς 18ος αἰώνας εἶναι ὁ αἰώνας τῆς ἀφύπνισης καὶ τῆς διαμόρφωσης μιᾶς ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς συνείδησης μέσα στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο, χωρὶς ὅστος οὐκ ἀπὸ τὴν ἀρχαία καὶ βυζαντινὴ παράδοση. Τὸ βιβλίο κλείνει μὲ δύο κατατοπιστικούς πίνακες ὅπου ἀναγράφονται ἀντίστοιχα οἱ τίτλοι τῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων, τὰ ὁποῖα κυκλοφόρησαν τὸν 18ο αἰῶνα μέσα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο.

P. A. - A.

Venezia centro di mediazione tra Oriente e Occidente (secoli XV - XVI). Aspetti e problemi, ἐπιμ. H.- G. Beck, M. Manoussacas, A. Pertusi, τ. 1 - 2, Firenze, Olshchki 1977 (= Πρακτικά Β' Διεθνoῦς Συνεδρίου Ἱστορίας τοῦ Βενετικοῦ Πολιτισμοῦ, Βενετία, 2 - 6 Ὀκτωβρίου 1973).

Γιὰ πρώτη φορὰ, τὸ 1968, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἰδρύματος Giorgio Cini ὁργανώθηκε στὴ Βενετία τὸ Α' Διεθνὲς Συνέδριο Ἱστορίας τοῦ Βενετικοῦ Πολιτισμοῦ πὸν εἶχε θέμα «Ἡ Βενετία καὶ ἡ Ἀνατολὴ ὡς τὸν 15ο αἰ.». Πέντε χρόνια ἀργότερα, τὸ 1973, τὴν ὁργάνωση τοῦ δευτέρου συνεδρίου μὲ θέμα «Ἡ Βενετία ἐνδιάμεσο κέντρο ἀνάμεσα στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὴ Δύση (15ος-16ος αἰ.) — Ἀπόψεις καὶ προβλήματα» ἀνέλαβαν, ἐγκαινιάζοντας μιὰ στενὴ καὶ γόνιμη συνεργασία, τὰ τρία ἐρευνητικὰ κέντρα πὸν ἐδρεῖον στὴν πόλη τῶν δόγηδων, τὸ ἰταλικὸ Ἰνστιτούτο Giorgio Cini (μὲ διευθυντὴ τὸν A. Pertusi, καθηγητὴ τοῦ Καθολικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου), τὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτούτο Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν (μὲ διευθυντὴ τὸν M. I. Μαρούσας, καθη-

γητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης) καὶ τὸ γερμανικὸ Κέντρο Βενετικῶν Μελετῶν (μὲ διευθυντὴ τὸν H.- G. Beck, καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου). Οἱ καρποὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου αὐτοῦ περιέχονται σὲ δύο καλαίσθητους τόμους, πὸν κυκλοφόρησαν πρόσφατα στὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων τοῦ Ἰδρύματος Cini μὲ τὴν ἐθνή καὶ ἐπιμέλεια τῶν προϊσταμένων τῶν τριῶν κέντρων.

Ξεφυλλίζοντας τὴν καλοτυπωμένη καὶ φροντισμένη αὐτὴ ἐκδοση τῶν Πρακτικῶν, διαπιστώνει κανεὶς μὲ δικαιολογημένη ἱκανοποίησις ὅτι ἡ ἑλληνικὴ παρουσία ἦταν ιδιαίτερα ἐντονη στοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς ἐπιστημονικοὺς τομεῖς πὸν ἐξετάστηκαν. Ἀπὸ τὰ 13 θέματα πὸν συζητήθηκαν συνολικά, 6 εἰσηγήσεις καὶ συνεισηγήσεις παρουσιάστηκαν ἀπὸ Ἑλληνες ἐπιστήμονες:

1. Ἡ στάσις τῆς Βενετίας ἀπέναντι στὴν παρακμὴ καὶ στὴν πτώσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως (εἰσήγησις Δ. Α. Ζακωθνοῦ).

2. Ἡ Βενετία ὡς κέντρο τῆς ἐκτυπώσεως καὶ τῆς διαδόσεως τῆς πρώιμης νεοελληνικῆς λογοτεχνίας (εἰσήγησις Α. Πολίτη).

3. Ἡ λεγομένη Βενετο-κρητικὴ ζωγραφικὴ καὶ γιὰ ποιούς προορίζεται (εἰσήγησις Μ. Χατζηδάκη).

4. Τὰ βενετικὰ τυπογραφεῖα καὶ τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ βιβλία (συνεισηγήσις Α. Βρανούση).

5. Ὁ ἀνθρωπισμὸς στὴ βενετικὴ κοινωνία τὸν 15ο αἰῶνα (συνεισηγήσις Γρ. Κασιμάτη).

6. Ἡ Βενετία καὶ οἱ Βενετοὶ κυρίαρχοι μέσα ἀπὸ τὶς πληροφορίες τῶν Ἰσπανῶν γιὰ τοὺς Τούρκους τὸν 16ο αἰῶνα (συνεισηγήσις Ἰ. Χασιώτη).

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες εἰση-

γήςεις, πού παρουσιάστηκαν από ξένους επιστήμονες (κυρίως Ίταλούς, Γάλλους και Γερμανούς), ένας μεγάλος αριθμός ενδιαφέρει άμεσα τὰ ελληνικά πράγματα κι αρκετές ήταν οί συνεδρίες πού αφιερώθηκαν αποκλειστικά σέ ελληνικά θέματα. Αναφέρω χαρακτηριστικά τίς εισηγήσεις τοῦ G. Fedalto καί F. Thiriet γιά τίς ξένες μειονότητες στή Βενετία από πολιτική καί νομική άποψη, τοῦ N. Wilson, J. Irigoien καί P. Canart γιά τὸ εμπόριο τῶν χειρογράφων στή Βενετία, τοῦ M. Cortellazzo καί L. Coustelle γιά τή συμβολή τῆς βενετικῆς διαλέκτου καί τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στή διαμόρφωση τῶν νεολατινικῶν γλωσσῶν καί τῆς Enrica Follieri γιά τή θέση τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου στίς ἐκδοτικές ἐπιχειρήσεις τῆς Ρώμης καί τῆς Βενετίας στό πρῶτο μισό τοῦ 16ου αἱ. Καί μόνο ἀπό τήν ἀπαρίθμηση αὐτῶν τῶν θεμάτων γίνεται, νομίζω, ἀντιληπτὴ ἡ σπουδαιότητα τοῦ συνεδρίου γιά τήν ἔρευνα καί προώθηση γενικά τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Ἐγκαταλείποντας τήν παραδοσιακὴ δομὴ τοῦ συνεδρίου τοῦ 1968, ὅπου οἱ εισηγήσεις κι οἱ ἀνακοινώσεις προγραμματίστηκαν καί παρουσιάστηκαν ἡ μία ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄλλη, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπαρκῆ χρονικά πλαίσια πού νὰ ἐπιτρέπουν τὴ διεξαγωγὴ συζητήσεων, ἡ ὁργανωτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ συνεδρίου τοῦ 1973, ἀναγνωρίζοντας τὸ κοινὸ αὐτὸ ἐπιστημονικὸ αἷτημα τῶν συνέδρων, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία ὅχι μόνο στοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονες πού εἶχαν κληθεῖ, ἀλλὰ καί σὲ νέους ἐρευνητές πού παρακολούθησαν τίς ἐργασίες του, ν' ανταλλάξουν ἀπόψεις, νὰ κοινοποιήσουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τους καί νὰ θέσουν προβλήματα. Οἱ ἐπικοινωνητικὲς αὐτὲς ἐπεμβάσεις τῶν συνέδρων στίς διάφο-

ρες εισηγήσεις καταχωρίστηκαν στήν ἔκδοση τῶν Πρακτικῶν στό τέλος κάθε θέματος. Συγκεντρωμένες ἐτσι θεματικά, οἱ συζητήσεις αὐτές, ἐκτός ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζουν, προσφέρουν συγχρόνως καί τὴν εἰκόνα κάποιας ἀμεσότητας κι ἐπικαιρότητας πού λείπει συνήθως ἀπὸ τὰ δημοσιευμένα Πρακτικά τῶν συνεδρίων, καθὼς αὐτὰ κυκλοφοροῦν, κατὰ γενικὸ κανόνα, ἀρκετὰ χρόνια μετὰ τὴ λήξη τοῦ συνεδρίου.

Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Βενετίας στήν ὁργάνωση τοῦ συνεδρίου καί στήν ἔκδοση τῶν Πρακτικῶν του ὑπῆρξε οὐσιαστικὴ καί ἀξιόλογη. Θὰ πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι τὸ ἴδρυμα αὐτὸ ἐπέτυχε, χάρις στίς προσπάθειες πού καταβάλλει συνεχῶς ὁ διευθυντής του, ν' ἀναγνωριστεῖ σὲ διεθνή κλίμακα καί νὰ κληθεῖ νὰ ὁργανώσει, σὲ ἰσότιμη θέση μὲ δύο ξένα ἐπιστημονικά κέντρα, ἓνα διεθνὲς συνέδριο μὲ θέμα τὴν ἔρευνα τῶν προβλημάτων τοῦ βενετικοῦ καί εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐπεκτείνοντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴν ἀκτίνα τῶν δραστηριοτήτων του πέρα ἀπὸ τοὺς τομεῖς τῆς εἰδικότητάς του. Ἐλπίζουμε ἡ στενὴ αὐτὴ συνεργασία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου μὲ τὰ ἄλλα ἐπιστημονικά ἴδρύματα τῆς Βενετίας, πού σφραγίστηκε μὲ τόση ἐπιτυχία τὸ 1973, καί πού συντελεῖ στήν προβολὴ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης στό ἐξωτερικόν, νὰ συνεχιστεῖ τὸ ἴδιο δημιουργικὰ καί στό μέλλον καί ν' ἀποφέρει καινούργια πνευματικὰ προϊόντα.

Τελειώνοντας τὴ σύντομη αὐτὴ παρουσίαση, κρὶνω σκόπιμο νὰ ἐπαναλάβω τὴν ἐσχὴ πού διατύπωσε στὴ διάρκεια τοῦ συνεδρίου ὁ L. Coustelle: νὰ συμπεριληφθεῖ ἀνάμεσα στίς ἐπίσημες γλώσσες τοῦ συνεδρίου ἡ νεοελληνικὴ γλώσσα. Σὲ ἓνα συνέδριο

ιστορίας του Βενετικού Πολιτισμού, όπου πολλά θέματα που εξετάζονται σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον έλληρισμό, είναι, πιστεύω, δίκαιο το αίτημα ν' ακούγεται και ή ελληνική γλώσσα.

X. A. M.

Elpidio Mioni, Εισαγωγή στην ελληνική Παλαιογραφία, μετάφραση Ν. Παναγιωτάκη με συμπληρώσεις του συγγραφέα και του μεταφραστή, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης, 1977. 8ο, σ. και πίν. XXX.

Τό 1749, ό εκδότης Βόρτολις, παρονσιάζοντας την ελληνική μετάφραση της Άρχαίας Ιστορίας του Rollin, έγραφε χαρακτηριστικά: «Αυτό τό εξαίρετον και πολυμαθέστατον βιβλίον έκρινα και έγώ νά μεταγλωττισθί εις την άπλην Ρωμαϊκήν φράσιν, διά νά τό τυπώσω, και νά τό προσφέρω εις τό ένδοξον Γένος των Ρωμαίων...». Διαβάζοντας σήμερα τον πρόλογο του Μορφωτικού Ίδρυματος της Έθνικής Τράπεζας στη νέα σειρά εκδόσεων που εγκαινιάζει με τον τίτλο «Βιβλιοθήκη Γενικής Παιδείας», διαπιστώνουμε ότι τό σημείωμα αυτό του 18ου αϊ. δέν έχει χάσει τίποτα από την επικαιρότητά του. Άξιάειπαινη, πράγματι, είναι ή πρωτοβονλία του νά εκδώσει «μεταγλωττισμένα εις άπλην ρωμαϊκήν φράσιν» ξενόγλωσσα συγγράμματα που καλύπτουν διάφορους τομείς των ανθρωπιστικών επιστημών για τη χρήση των φοιτητών κι ενός ευρύτερου μορφωμένου αναγνωστικού κοινού. Με τον εκδοτικό προγραμματισμό των μεταφράσεων αυτών προσφέρεται ανεκτίμητη ύπηρεσία στην ελληνική επιστήμη, ενώ, παράλληλα, εμπλουτίζεται

ή νεοελληνική μεταφραστική γραμματεία.

Η προσπάθεια νά βοεθοϋν δρόμοι απ' όπου θά περνοϋσε ή νεοελληνική σκέψη για νά συναντήσει την ευρωπαϊκή, οδήγησε στη δημιουργία μιάς μεταφραστικής φιλολογίας, που άρχισε στα μέσα του 17ου αϊ. και κορυφώθηκε στον 18^ο και στις άρχές του 19ου αϊ. Έπηρεασμένοι από τη Δύση, οι Έλληνες λόγιοι φροντίζουν, στα τέλη ιδίως του 18ου αϊ., για τη συστηματοποίηση του είδους των μεταφράσεων, εξαίροντας την άξία και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της πνευματικής ζωής του τόπου. Σ' αυτήν ακριβώς την περίοδο οι Φαναριώτες προγραμματίζουν εκδόσεις μεταφράσεων και δαπανούν μάλιστα για την εκτύπωσή τους. Άργότερα, στις τελευταίες δεκαετίες του περασμένου και στα πρώτα χρόνια του δικού μας αιώνα, τό μεταφραστικό έργο και ιδιαίτερα ό προγραμματισμός μεταφράσεων ξένων βιβλίων, κυρίως επιστημονικών, θά αντιμετωπιστεί σοβαρά από τους σύγχρονους πνευματικούς ήγέτες. Άποτέλεσμα της πνευματικής αυτής κίνησης ήταν ή δραστηριότητα της «Βιβλιοθήκης Μαρσλιν», που περιέλαβε στις εκδόσεις της μεταφράσεις αξιόλογων ξένων συγγράμμάτων, με μεταφραστές τους σπουδαιότερους εκπρόσωπους των ελληνικών γραμμάτων (Σπ. Αάμπρος, Ν. Γ. Πολίτης, Γ. Χατζιδάκις κ.ά.). Τη μεταφραστική αυτή παράδοση μέσα στα πλαίσια ενός γενικότερου εκπαιδευτικού προγράμματος έρχεται νά συνεχίσει τώρα με την έκδοση της «Βιβλιοθήκης Γενικής Παιδείας» τό Μορφωτικό Ίδρυμα.

Ο πρώτος τόμος της σειράς αυτής είναι ή ελληνική μετάφραση της «Εισαγωγής στην Έλληνική Παλαιογραφία» του Elp. Mioni που τυπώ-

θηκε στην Πάντοβα το 1973. Ήδη ή μετάφραση του «Έγχειριδίου της Έλληνικής και Λατινικής Παλαιογραφίας» του E. Thomson από τον Σπ. Λάμπρο, εξαντλημένη και δυσεύρετη σήμερα, είχε περιληφθεί στις εκδόσεις της «Βιβλιοθήκης Μαρσαλή». Η παλαιογραφία είναι επιστήμη που ενδιαφέρει ένα ευρύτερο πνευματικό κοινό και γιατί παρέχει τη δυνατότητα ανάγνωσης των παλαιών τύπων της γραφής, αλλά, κυρίως, γιατί επιτρέπει τη γνωριμία με την πορεία της εξέλιξης του γραπτού λόγου από τη στιγμή που γεννήθηκε ως τα χρόνια μας. Η νεώτερη, εξάλλου, προβληματική, προϊών των παλαιογραφικών και κωδικολογικών έρευνών, που έχουν γνωρίσει τελευταία μεγάλη ανάπτυξη, συνετέλεσε στη διεύρυνση του αντικείμενου της επιστήμης αυτής.

Η ελληνική μετάφραση του βιβλίου του Elp. Mioni, καθηγητή του Πανεπιστημίου της Πάντοβας, γνωστού ελληνιστή και παλαιογράφο, καλύπτοντας το επιστημονικό κενό που υπήρχε ως τώρα από την έλλειψη συγχρονισμένου έγχειριδίου της ελληνικής παλαιογραφίας στα νέα ελληνικά, αποτελεί αναμφισβήτητα χρησιμότητα βοήθημα για κάθε έρευνητή και πνευματικό άνθρωπο. Εκτός, όμως, από τη συμβολή της στην ελληνική βιβλιογραφία, ή νεοελληνική έκδοση έχει πολλά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με την ιταλική. Πρώτα απ' όλα, γιατί ο ίδιος ο συγγραφέας αναθεώρησε το ιταλικό κείμενο, επιφέροντας διορθώσεις, προσθήκες και συμπληρώσεις. Έτσι η νεοελληνική μετάφραση είναι ουσιαστικά η δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση του βιβλίου. Ύστερα, γιατί η ειδικότητα στον τομέα της παλαιογραφίας του μεταφραστή Ν. Παναγιωτάκη, καθηγητή της Μεσαιωνικής

Ελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, προσφέρει όλα τα έχεγνα της υπεύθυνης επιστημονικής εργασίας. Ο Παναγιωτάκης δεν ασχολήθηκε μόνο με την άπλη μετάφραση του ιταλικού συγγράμματος, αλλά το ενημέρωσε βιβλιογραφικά (κυρίως ως το 1976), και το συμπλήρωσε με επεξηγήσεις και με μεταφράσεις των λατινικών και ξενόγλωσσων γενικά χωρίων για την εξυπηρέτηση του Έλληνα αναγνώστη. Η προσφορά, ωστόσο, του μεταφραστή γίνεται ακόμη μεγαλύτερη, γιατί, μεταφέροντας στα νέα ελληνικά τους παλαιογραφικούς τεχνικούς όρους, καθιερώνει μια σύγχρονη νεοελληνική ορολογία της παλαιογραφικής επιστήμης που δεν ήταν ως τώρα σταθεροποιημένη. Η μετάφραση των όρων είναι ιδιαίτερα επιτυχημένη. Αρκεί να σημειωθεί ότι για τη νεοελληνική απόδοση του «Perlschrift», ονομασίας ειδικού τύπου γραφής, υιοθετείται ο ωραιότατος όρος «μαραριντόπλεχτη».

Το βιβλίο του Elp. Mioni, έγχειρίδιο σύντομο αλλά κατατοπιστικό, γραμμένο άλλωστε για διδακτικούς σκοπούς, μεταφρασμένο ελληνικά και συγχρονισμένο βιβλιογραφικά, εξυπηρετεί τον Έλληνα φιλόλογο και ιστορικό, που αποκτά μ' αυτό τον τρόπο στη γλώσσα του ένα έγκυρο επιστημονικό σύγγραμμα, και διαφωτίζει, συγχρόνως, το ευρύτερο καλλιεργημένο ελληνικό αναγνωστικό κοινό που ενδιαφέρεται γενικά για την έρευνα των ανθρωπιστικών σπουδών.

X. A. M.

Βιβλιογραφία Ιστορίας του Νέου Έλληνισμού.

Για τρίτη χρονιά φέτος δημοσιεύεται η ετήσια Βιβλιογραφία της ιστο-

ρίας του Νέου Ἑλληνισμού στὸν βο-
τόμο τοῦ περιοδικοῦ Μνήμων. Ἔτσι
ἔχουμε μέχρι σήμερα μιὰ ἀρκετὰ
πλήρη καταγραφή τῶν σχετικῶν δημο-
σιευμάτων, αὐτοτελῶν καὶ ἄρθρων,
ἐλληνικῶν καὶ ξενόγλωσσων, ἀπὸ τὸ
1973 ὡς τὸ 1975.

Ἡ βιβλιογραφία αὐτὴ εἶναι ἀπο-
τέλεσμα συλλογικῆς ἐργασίας μιᾶς
πολυμελοῦς ὁμάδας μελῶν τῆς Ἑται-
ρείας Μελέτης Νέου Ἑλληνισμοῦ. Σὲ
γενικὲς γραμμὲς ἡ μέθοδος ποὺ ἀκο-
λουθεῖται εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἀποδελτιώ-
νονται ἱστορικὰ δημοσιεύματα ποὺ κα-
λύπτουν τὴν περίοδο ἀπὸ τὸ 1453 ὡς
σήμερα καθὼς καὶ ὅτιδήποτε μετὰ τὸ
1204 δὲν ἔχει θέμα βυζαντινὸ, π.χ.
μελέτες γιὰ φραγκοκρατούμενες καὶ
βενετοκρατούμενες χώρες, χωρὶς νὰ
ἐφαρμόζονται ποιοτικὰ κριτήρια. Γιὰ
κάθε λήμμα, ἂν δὲν εἶναι σαφές τὸ
περιεχόμενο ἀπὸ τὸν τίτλο, δίνεται ἓνα
ἐπεξηγηματικὸ σημείωμα μέσα σὲ ἀγ-
κύλες. Τὰ λήμματα ταξινομοῦνται
κατὰ ἀλφαβητικὴ σειρά ἀπὸ τὸ ὄνομα
τοῦ συγγραφέα. Κάθε χρόνον προστί-
θεται καὶ συμπλήρωμα γιὰ τὰ προ-
ηγούμενα χρόνια καὶ συντάσσεται εὑ-
ρετήριο ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων ποὺ
περιλαμβάνονται στοὺς τίτλους καὶ
στὰ ἐπεξηγηματικὰ σημειώματα. Στὸ
τέλος γίνεται μιὰ ἀναδιάρθρωση τῆς
ὕλης ἀνάλογα μὲ τὸ περιεχόμενο τῶν
λημμάτων σὲ ἐνότητες πολιτικῆς,
πολιτιστικῆς, κοινωνικῆς κλπ. ἱστο-
ρίας. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι περίπου
90% τῶν λημμάτων εἶναι ἐλεγμένα
ἀπὸ αὐτοψία στὶς βιβλιοθήκες τῆς
Ἀθήνας.

Οἱ λεπτομέρειες τῆς μεθοδολογίας
ἐξελλίσσονται ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον κα-
θὼς γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἐπὶ
μέρους προβλημάτων ποὺ παρουσιάζει
ἡ πρακτικὴ τῶν συλλογικῶν ἐρ-
γασίων. Ὁ πλοῦτος πάντως τοῦ ὅλι-

κοῦ (856 λήμματα γιὰ τὸ 1973, 1019
γιὰ τὸ 1974 καὶ 1033 γιὰ τὸ 1975)
καθιστᾷ τὴ βιβλιογραφία αὐτὴ ἀπα-
ραίτητο βοήθημα γιὰ τοὺς νεοελληνι-
στές.

K. F.

Modern Greek Society: A Social
Science Newsletter (Περιοδικὴ
ἐκδοσις. Δύο τεύχη τὸ χρόνο.
Διεύθυνσις: P.O. Box 9411. Pro-
vidence R. I. 02940, USA).

Ἐκδίδεται στὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τὸ
1973, δύο φορές κάθε ἀκαδημαϊκὸ ἔτος,
μὲ σκοπὸ νὰ γίνῃ ἓνα διεθνὲς καὶ διε-
πιστημονικὸ μέσο πληροφόρησης καὶ
ἐπικοινωνίας γιὰ κοινωνικοὺς ἐπιστή-
μονες ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ Νεώ-
τερη Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο. Καλύ-
πτει τοὺς χώρους τῆς ἱστορίας, τῆς
κοινωνικῆς ἀνθρωπολογίας, τῆς κοι-
νωνιολογίας, τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς
πολιτικῆς ἐπιστήμης, καθὼς καὶ ἄλ-
λους συγγενικοὺς κλάδους, ὅπως π.χ.
ἡ δημογραφία.

Παράλληλη ἐπιδίωξις τοῦ δελτίου
εἶναι ἡ προαγωγή τῆς ἔρευνας γιὰ τὴ
Νεώτερη Ἑλλάδα μέσα σὲ εὐρύτερο
συγκριτικὸ πλαίσιο.

Ἡ τακτικὴ ὕλη τοῦ Modern Greek
Society ἀνήκει στὶς ἀκόλουθες βασικὲς
κατηγορίες: 1. Δημοσιεύσεις: βιβλία,
περιοδικὰ, ἄρθρα, ἐπιστημονικὲς ἀνα-
κοινώσεις, διατριβές, βιβλιογραφίες
κ.ἄ. 2. Ἔρευνες ποὺ σχεδιάζονται, γί-
νονται ἢ ὁλοκληρώνονται. 3. Ἐπιστη-
μονικὲς ἐκδηλώσεις καὶ συναντήσεις:
συνέδρια, συμπόσια, σεμινάρια κλπ.,
ποὺ ἀναφέρονται στὴ νεοελληνικὴ κοι-
νωνία, εἴτε ἀποκλειστικὰ εἴτε ὄχι.
4. Κατευθύνσεις συγκριτικῆς ἔρευνας:
ἀνάλογες πληροφορίες γιὰ τὶς ἐπιστη-
μονικὲς δραστηριότητες ποὺ ἀναφέρον-
ται σὲ εὐρύτερο πλαίσιο μέσα στοῦ ὅποιο

μπορεί να ενταχθεί ή Ελλάδα, όπως τα Βαλκάνια και, ιδίως, η Νότια ή Μεσογειακή Ερώπη. 5. Ένημέρωση για έρευνητικά ιδρύματα: βιβλιοθήκες, αρχεία, κέντρα έρευνών κ.ά.

Μέσα στους στόχους του δελτίου, πέρα από την παρακολούθηση της επισημονικής κίνησης, είναι και η περιοδική παρουσίαση ενός απολογισμού της μέχρι σήμερα έρευνας σε διάφορους τομείς. Το Δεκέμβριο 1975 (Vol. III, No. 1) δημοσιεύτηκε μία βιβλιογραφία διατριβών για την Ελλάδα και την Κύπρο, κυρίως από την Αμερική και την Αγγλία, με 250 περίπου τίτλους. Το Δεκέμβριο 1976 (Vol. IV, No 1) δημοσιεύτηκε μία διεξοδική και σχολιασμένη βιβλιογραφία για την Ελλάδα και την Κύπρο στο χώρο της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Το τεύχος του Δεκεμβρίου 1977 (Vol. V, No. 1) είναι ολόκληρο αφιερωμένο σε μία συστηματική και σχολιασμένη βιβλιογραφία για την περίοδο της Κατοχής 1941-44.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ ΣΤΗ ΓΕΝΝΑΔΕΙΟ

"Όταν η Ίωάννα Κωνστ. Μανούση πέθανε πριν από αρκετούς μήνες, ανάμεσα σ' άλλα σημαντικά έγγραφα και αντικείμενα που άφησε ήταν και μερικά γράμματα του Αδαμαντίου Κοραή. Όσο ζούσε ακόμη επανειλημμένα είχε εκδηλώσει την επιθυμία τα γράμματα αυτά να δοθούν μετά τον θάνατό της στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη. Έτσι οι κληρονόμοι της κ.κ. Στέφανος Ζίφος, Μαρία Βαζράτσα, Ίωάννης Π. Μελάς και Ίωάννης Κ. Μανούσης εκπληρώνοντας την παλιά επιθυμία της θείας και εξαδέλφης τους, παρέδωσαν στη Γεννάδειο στις 28 Νοεμβρίου 1977 τριανταμία επιστολές του Κοραή από τις οποίες τριάντα είναι αυτόγραφες

και μία λιθογραφημένη. Η λιθογραφημένη, γραμμένη από 5 Σεπτεμβρίου 1816, απευθύνεται στον Κ. Κοκκινάκη. Από τις αυτόγραφες που όλες έχουν γραφεί από το 1818 ως το 1822, οι είκοσιοκτώ απευθύνονται στον Πανταλέοντα Βλαστό, μία στον Ίάκωβο Ρώτα και τέλος άλλη μία (ή τελευταία της συλλογής) δεν έχει το όνομα του παραλήπτη. Όλες είναι δημοσιευμένες από τον Νικόλαο Λαμαλά στη συλλογή Έπιστολαί Αδαμαντίου Κοραή, Αθήνα 1885-1886. Τα γράμματα αυτά, που πήραν τον ταξινομικό αριθμό Mss 110.4 έρχονται τώρα να προστεθούν στα άλλα αυτόγραφα γράμματα του Κοραή και στη σχεδόν πλήρη σειρά των εντύπων κοραϊκών κειμένων της Γενναδείου.

Σ. Π.

Η ΣΤ' ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ Ο.Μ.Ε.Δ.

Η ΣΤ' τακτική Γενική Συνέλευση των μελών του Ο.Μ.Ε.Δ. πραγματοποιήθηκε στις 16 Μαΐου 1977 υπό την προεδρία του κ. Αλ. Ξύδη και με θέματα ημερήσιας διάταξης: 1. Έκθεση πεπραγμένων 1975-76. 2. Έκθεση Έξελεγκτικής Έπιτροπής. 3. Έκλογή Έξελεγκτικής Έπιτροπής 1977-78. 4. Έκλογή για το 1977-78 τεσσάρων νέων μελών του Δ.Σ. σε αντικατάσταση ισάριθμων εξερχομένων.

Ο Γ. Γραμματέας του Ο.Μ.Ε.Δ. κ. Έμμ. Φραγκίσκος διαβάζοντας στην αρχή το πρακτικό της προηγούμενης Γενικής Συνέλευσης ανακοίνωσε ότι το νομικό θέμα που είχε προκύψει στις αρχαιρεσίες της 6.10.75 γύρω από την εκλογή του πέμπτου μέλους του Δ.Σ., για το χειρισμό του οποίου είχαν εξουσιοδοτηθεί από τη Γ. Σ. ό τότε πρόεδρός της κ. Ν. Μανρής και το Δ. Σ. του Ο.Μ.Ε.Δ., ρυθμίστηκε με

γνωμάτευση της Νομαρχίας Ἀττικῆς. Σύμφωνα μ' αὐτὴ ἀπὸ τὶς τρεῖς ψηφοφορίες ποὺ διεξήχθησαν στὶς προηγούμενες ἀρχαιρεσίες νόμιμη ἦταν ἡ πρώτη καὶ ἐπομένως ἐκλεγμένο μέλος τοῦ Δ. Σ. θεωρήθηκε ὁ κ. Παν. Χριστόπουλος. Συνεχίζοντας μὲ τὴν ἐκθεση πεπραγμένων 1975-76 ὁ Γ. Γραμματέας ἀναφέρθηκε στὴν ἔκδοση μέσα στὴ διετία τοῦ 12ου τόμου τοῦ «Ἐραριστῆ» καὶ ὁρισμένων τευχῶν τοῦ 13ου τόμου, καθὼς καὶ στὴν προετοιμασία γιὰ τὴν ἐκτύπωση τοῦ ἀφιερώματος Κ. Θ. Δημαρᾶ (11ος τόμος). Στὰ πλαίσια ἐνὸς νέου προγραμματισμοῦ γιὰ τὸ περιοδικό, ποὺ ἔχει ἀπασχολήσει προκαταρκτικὰ τὸ Δ. Σ., ζητήθηκε ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Ὁμίλου νὰ συνεργαστοῦν μὲ τὴν εἰσηγητικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκδοση τῆς Ἀλληλογραφίας Κοραῆ, ὁ Γ. Γραμματέας ἔκανε γνωστὸ ὅτι καταβάλλεται ἥδη προσπάθεια νὰ ἐπιταχυνθεῖ ὁ ρυθμὸς ἐκτύπωσης τοῦ τρίτου τόμου, ποὺ γιὰ διάφορους λόγους ἦταν μέχρι τώρα πολὺ ἀργός. Ἀκολούθησε ἡ παρουσίαση τῶν οἰκονομικῶν στοιχείων τῆς διετίας καὶ καταδείχτηκε ὅτι, γιὰ νὰ συνεχιστεῖ ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τοῦ Ὁμίλου, χρειάζεται νὰ βρεθοῦν σοβαροὶ χρηματικοὶ πόροι, ἐφόσον οἱ συνδρομὲς δὲν καλύπτουν παρὰ μικρὸ μόνον μέρος τῶν ἐξόδων. Ὁ Γ. Γρ. κάλεσε τὰ μέλη νὰ ἐνεργοποιηθοῦν πρὸς τὴν κατεῦθυνση αὐτὴ μὲ κάθε δυνατό τρόπο. Τελειώνοντας εὐχαρίστησε ὅλους ὅσοι συνεργάστηκαν μὲ τὸ Δ. Σ. γιὰ τὴν πραγμάτωση τῶν σκοπῶν τοῦ Ὁμίλου καὶ ἀναφέρθηκε μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση στὴν ἀπόφαση τοῦ Προέδρου τοῦ Ο.Μ.Ε.Α. κ. Δημητρίου Γκίνη ν' ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ δράση ὕστερα ἀπὸ δεκατέσσερα χρόνια συνεχούς ἐκλογῆς του στὴν Προεδρία τοῦ

Ὁμίλου. Ἀφοῦ ἐξῆρε τὴ μεγάλη προσφορά του καὶ τὴ σημασία τῆς ἡγετικῆς παρουσίας του στὸν Ὁμιλο, πρότεινε στὴ Γ. Σ. ἀπὸ μέρους τοῦ Δ. Σ. ν' ἀνακηρυχθεῖ ὁ Δ. Σ. Γκίνης ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Ο.Μ.Ε.Α. Ἡ πρόταση ἔγινε ὁμόφωνα δεκτὴ.

Ἡ ἔκθεση τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν τὸ δεύτερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Μετὰ τὴ διαπίστωση τῆς καλῆς διαχείρισης τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ὁμίλου, ἡ Γ. Σ. ἀπάλλαξε τὸ Δ. Σ. ἀπὸ κάθε εὐθύνη καὶ προχώρησε στὶς ἀρχαιρεσίες γιὰ τὴν ἀνάδειξη νέας Ἐξελ. Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν μερικὴ ἀνανέωση τοῦ Δ. Σ. Τακτικὰ μέλη τῆς Ἐξελ. Ἐπιτροπῆς ἐξελέγησαν οἱ κκ. Ἐμμ. Χαριτάτος, Ἀλεξ. Ξόδης καὶ Ἐμμ. Μοσχονᾶς καὶ τοῦ Δ. Σ. οἱ κκ. Φ. Ἡλιού, Ἀλέξης Πολίτης, Κ. Φαφαλιός καὶ σὲ δεύτερη, ψηφοφορία, ἡ κυρία Δήμητρα Πικραμένον - Βάρφη.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ Ο.Μ.Ε.Α.

Τὸ Δ. Σ. τοῦ Ο.Μ.Ε.Α. μετὰ τὶς ἀρχαιρεσίες τῆς 16 Μαΐου 1977 συγκροτήθηκε σὲ σώμα ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος Βασ. Σφινδόρας, Ἀντιπρόεδρος Αἰκατερίνη Κομμαριανοῦ, Γ. Γραμματέας Ἐμμ. Φραγκίσκος, Ταμίας Λουκία Δροῦλια, Εἰδικὴ Γραμματέας Δήμητρα Πικραμένον - Βάρφη, Σύμβουλοι Φ. Ἡλιού, Ἀλ. Πολίτης, Κ. Φαφαλιός καὶ Παν. Χριστόπουλος.

Στὶς 20.9.77 ὁ κ. Κ. Φαφαλιός μὲ ἐπιστολὴν του πρὸς τὸ Δ. Σ. ἀνακοίνωσε ὅτι προσωπικοὶ ἐπαγγελματικοὶ λόγοι καθιστοῦν ἀδύνατη τὴν παρουσία του σ' αὐτὸ καὶ ζήτησε τὴν ἀντικατάστασή του. Τὸ Δ. Σ., ἐκτιμώντας τὴ σοβαρότητα τῶν λόγων ποὺ προέβαλε ὁ κ. Φαφαλιός, ἔκανε δεκτὴ τὴν παραι-

τησή του. Τη θέση του καταλαμβάνει
ο κ. Α. Βρανούσης.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Ἀπὸ ἀβλεψία τῆς σύνταξης ση-
μειώθηκε μιὰ ἀνωμαλία στὴν ἀρ-

θμηση τῶν Προσθηκῶν στὴν Ἑλληνικὴ
Βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1800-1863.
Οἱ ἀναγνώστες παρακαλοῦνται νὰ ἀν-
τικαταστήσουν τοὺς ἀριθμοὺς A1566-
A1591 (Ἑρανιστὴς τ, 13, σ.131-136
καὶ τ. 14, σ. 69) μὲ τοὺς ἀριθμοὺς
A1609 - A1634.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ἐτοιμάζεται ἡ δεύτερη, συμπληρωμένη, ἔκδοση τῆς Ἑλληνι-
κῆς Βιβλιογραφίας 1800-1863 τῶν Γκίνη-Μέξα. Προκειμένου νὰ
παρουσιαστεῖ ὅσο γίνεται πληρέστερη, παρακαλοῦνται ὅσοι κα-
τέχουν ἀδημοσίευτες προσθῆκες, νὰ τίς στείλουν στὸν Ἑρανιστὴ
γιὰ νὰ ἐκδοθοῦν, ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ ἐνσωματωθοῦν στὴν
καινούργια ἔκδοση.